

Opis źródła:

Prawda. Tygodnik Polityczny, Społeczny i Literacki - tygodnik wydawany w latach 1881 - 1915 w Warszawie, wydawany i redagowany do 1902 roku przez Aleksandra Świętochowskiego. Niżej prezentowany tekst źródłowy jest fragmentem artykułu opisującego rolę Bismarka w zawiązywaniu sojuszy niemieckich, jak i oceniającym jego dotychczasowy dorobek w ramach polityki wewnętrznej i zewnętrznej.

Miejsce i data wydania:

Warszawa 1886, nr 16

Miejsce przechowywania oryginału źródła:

Biblioteka Kórnicka Polskiej Akademii Nauk. Dostępne również w formie zdigitalizowanej, online:

<https://www.wbc.poznan.pl/dlibra/show-content/publication/edition/128319?id=128319>

Tekst źródła (fragment):

Przez cały ten okres Europa żyła trwogą lub nadzieją doczekania olbrzymiego przewrotu, dononanego ręką Bismakra, i zawodziła się ustawicznie. Widziała tylko jego przeróbki wewnętrzne, starcia z sejmem, drobne szachy dyplomatyczne, a przede wszystkim przymierza. Zwłaszcza te ostatnie były ulubionym zajęciem “żelaznego księcia”. Ile on ich związał i ile rozerwał - rzeczywiście pamięcią obliczyć trudno. Urządzał tajemnicze i jawne spotkania monarchów lub dostojników państwowych, wymyślał rozmaite grupowania się mocarstw, zwoływał konferencje - ale ta niez mordowanie pruta i dziergana siatka była tylko spisywaniem kontraktów, wystawianiem lub dyskutowaniem długo i krótko terminowych weksłów. Pozostała po niej tylko garść potarganych nici, masa węzełków i supłów, które czas nie prędko rozplącze. W tych wszakże przymierzach wyraziło się kilka znamienych rysów Bismarka: chęć ubezpieczenia łupów zdobytych, niemoc osiągnięcia nowych i zamiar rozpostarcia nad Europą reakcyjnej chmury. [...] Bismark czuje, że organizacja Niemiec, przykrojona do jego osoby, po jego śmierci w takiej przeróbce się nie utrzyma; rozumie on, że model państwa pruskiego będzie się kruszył pod działaniem sił wewnętrznych i wpływów zewnętrznych, że wogóle ta budowa dziwnej architektury, oparta na jednej karytydzie a wystawiona na gwałtowne wichry, może się zawalić.

Słowniczek pojęć:

Aleksander Świątochowski - polski pisarz, publicysta, filozof i historyk, a także działacz społeczny. Więcej: https://pl.wikipedia.org/wiki/Aleksander_%C5%9Awi%C4%99tochowski

Otto von Bismarck - niemiecki polityk, mąż stanu, premier Prus, kanclerz Rzeszy, zwany również Żelaznym Kanclerzem. Odegrał wiodącą rolę w procesie Zjednoczenia Niemiec. Więcej: https://pl.wikipedia.org/wiki/Otto_von_Bismarck

Zjednoczenie Niemiec - kilkuletni proces jednoczenia państw niemieckich pod przewodnictwem Prus, zakończony proklamacją Cesarstwa Niemieckiego. Więcej: [https://pl.wikipedia.org/wiki/Zjednoczenie_Niemiec_\(1866%E2%80%931871\)](https://pl.wikipedia.org/wiki/Zjednoczenie_Niemiec_(1866%E2%80%931871))

Wiosna Ludów - seria zrywów ludowych i narodowych w Europie, które miały miejsce w latach 1848-1849. Więcej: https://pl.wikipedia.org/wiki/Wiosna_Lud%C3%B3w

Kariatyda - podpora architektoniczna w formie postaci kobiecej, podtrzymująca element architektoniczny budowli.

Pytania do źródła

Pytania do uczniów szkoły podstawowej i średniej (poziom podstawowy):

1. Jaki stosunek do Bismarcka ma autor tekstu źródłowego? W jaki sposób ocenia jego działania? Odpowiadając, przytocz odpowiedni fragment.
2. Czy, w świetle tekstu źródłowego, zjednoczone Niemcy miały szansę przetrwać próbę czasu? Co gwarantowało utrzymanie zjednoczenia? Jaką rolę pełnił w tej sprawie Bismarck?
3. Jakie wydarzenia w Europie wywołały procesy zjednoczeniowe? Jaki inny kraj, oprócz Niemiec, dokonał zjednoczenia w drugiej połowie XIX wieku?
4. Pod przewodnictwem jakiego kraju dokonało się zjednoczenie Niemiec? Jaki kraj powstał po zjednoczeniu?

Wskazówki:

Odpowiadając na pytania należy przypomnieć sobie, w jakiej sytuacji znajdowała się Europa połowy XIX - jakie procesy społeczne, polityczne i kulturowe ją ogarnęły, jaka klasa społeczna wyłoniła się z rewolucji przemysłowej, a także jakie systemy władzy i organizacji społecznej zaczęły powoli upadać w wielkich, europejskich mocarstwach. Wszystkie te elementy w linii prostej doprowadziły, m.in. do podjęcia próby zjednoczenia Niemiec. Warto również pamiętać jaki kraj, w ramach niemieckiej wspólnoty, był największy i najsilniejszy. Był to jednocześnie kraj, który brał udział we wszystkich rozbiorach Polski.

Ponadto, aby odpowiedzieć na zadane pytania, koniecznie należy zwrócić uwagę na to, w jaki sposób autor artykułu odnosi się do Bismarcka, jak ocenia jego działalność oraz jaka jest jego ocena samego zjednoczenia Niemiec.

Najważniejsze cezury:

1848 - 1849 - Wiosna Ludów w Europie

1859 - początek procesu zjednoczenia Włoch

1866 - 1871 - Zjednoczenie Niemiec

Literatura pomocnicza:

Chwalba A., *Historia Powszechna. Wiek XIX*, Warszawa 2013.

Imię i nazwisko osoby opracowującej rekord: Łukasz Wołczyk